

Teresa Gutiérrez
de Cabiedes

1. kapitola ZAJATEC

nespoutaný biskup

Román o životě
vietnamského kardinála
Van Thuana
(1928–2002)

Už mnohokrát si představoval, jak by asi reagoval, kdyby se ho pokusili zabít. Nyní ta chvíle nadešla a bylo to dost děsivé. Jako by se ocitl na ohromném kolotoči, který se vymkl kontrole: biskup František oscilloval mezi stavem na pokraji kolapsu a snahou být statečný.

Události se míhaly jedna za druhou, nestíhal je zpracovat. Vojáci je obklíčili s příkazem, aby šli s nimi. Když vystoupali po schodech prezidentského paláce, nastal totální chaos. Přítomní důstojníci hulákali všichni naráz a vydávali protichůdné rozkazy.

Bál se, že nedostojí svému jménu; nechtěl zradit své slavné předky, z nichž mnozí prolili svou krev. Po celá staletí nikdo z jeho rodu neváhal položit život za své přesvědčení nebo při obraně své vlasti před vetřelci.

František se instinktivně zahleděl do Van Binhových očí. Ze starce sálal hluboký pokoj.

Na okamžik jako by vše utichlo, bylo slyšet jen cvakání fotoaparátů – jako bubnování před bitvou.

„Tvař se normálně,“ houknul na něj důstojník. „On tě ten úsměv brzy přejde.“

Van Thuan nechápal, na co potřebují tak bohatou fotodokumentaci z jeho zadržení. Možná tím chtějí jen odvést pozornost? Zatím ještě neměl pouta, nesebrali mu jeho kněžský oděv a vypadal zdravě. S radostí si představil, jak se některé z těch fotografií třeba dostanou k jeho přátelům, matce a bratrům: poslední snímek beze stop prožitých útrap a mučení.

Biskup Van Binh s Van Thuanem kráčeli po mramorové podlaze vyrovnaným krokem, ačkoli první z nich byl o dost starší. Jejich těžké kroky duněly, jako by měli na nohách závaží. Nesměli spolu mluvit, ale snažili se alespoň sjednotit co do rytmu chůze.

Cestou chodbami paláce míjeli sevřené tváře, některé z nich velmi mladé: jako by patřily k nějakému průvodu masek. Majestátní budova s dokonalým geometrickým designem měla po celém obvodu díry po střelbě, mnohá okna byla rozbitá, větru v nich vzdorovaly jen ostré skleněné hroty. Na vnitřním schodišti ležela zničená vlajka Spojených států: stala se terčem lidové zábavy, lidé na ni vystříleli zbylé náboje.

Van Thuan pocítil silnou touhu svého druha obejmout. Van Binh mu byl v uplynulých týdnech duchovním otcem i utěšitelem. Ještě před dvěma hodinami se procházeli v zahradě jeho rezidence, kde biskupu Františkovi poskytl přístřeší.

„Ještě se stihneš ukryt,“ prosil ho téměř otcovským hlasem.

„Já ale nechci dezertovat, nemohu opustit svůj lid. Můj příběh má smysl jen tady, chci ti pomáhat, a nebude-li zbytí, položím i svůj život,“ přerušil ho František. A pak pevným hlasem dodal: „K čemu dál žít, pokud nenaplním poslání, pro něž jsem se narodil?“

Společně hodnotili události předchozích měsíců: poslední záblesky občanské války, která ve Vietnamu zuřila více než dvě desetiletí; převzetí moci Komunistickou stranou Vietnamu; ustavičné vyhrožování všem, kdo nesouhlasili s režimem; násilné vyvlastňování majetku, urputný nátlak, aby se vzdali a vzali do rukou vlajku nové vlády. To hrozné krvavé prolití si už vyžádalo dva miliony mrtvých a statisíce vysídlených. K tomu se přidal ničivý hladomor... Vyhlídky na lepší budoucnost byly nulové.

Tajná policie vydala neklamný signál. Chodba se tu větвила vedví, naposledy na sebe pohlédli.

„Sbohem, otče! O kolik asi naroste bonsaj, kterou jsi mi daroval, než se opět uvidíme?“ zeptal se Van Thuan šeptem, ve snaze starce utěšit.

Van Binhovi se v krku udělal knedlík, nebyl schopen slova. Jeho laskavý pohled však pronikl hluboko do nitra jeho přítele a zanechal tam poslední závan pokoje. Potom si biskup rukou pohladil kapsu. Van Thuan tajné gesto nenápadně zopakoval a zlehka se usmál, čímž potvrdil, že šifrovaný příslib pochopil.

Vzápětí ho pohltily útroby vládní budovy. Stráž ho surově postrkovala k výslechové místnosti. Důlný zvuk za jeho zády jen potvrdil, že jeho minulost zůstala zapečetěna za těžkou bránou, která se za ním právě zavřela.

2. kapitola

„NAHLUHLÍ“ VYŠETŘOVATELÉ

Prezidentská kancelář byla majestátní místnost. Stálo tu nejméně dvacet vládních úředníků. Van Thuan se snažil z jejich tváří něco vyčíst, ale viděl jen nenávistné pohledy a grimasy. Jeden z nich tu čekal vstoje jako čerstvě korunovaný král, zjevně hrdý na to, že se nedávno zmocnil obrovského stolu ze vzácného masivu.

„Generál Tu Ha, zodpovědný za veřejnou bezpečnost a za sekci pro mládež,“ představil se; očividně se rád poslouchal. Mluvil však někam do neurčita, jako by měl před sebou kus nábytku, a ne zadrženého člověka.

Ticho zhoustlo, narušovalo ho jen bzučení zbloudilých masařky, která brázdila dusným vzduchem kanceláře.

„Františku Van Thuane,“ pokračoval důstojník s vážnou tváří, „zadrželi jsme tě, protože působíš

problémy vládě svrchovaného vietnamského lidu. Jsi obviněn z imperialistické propagandy a infiltrace cizích mocností,“ vmetl vězni pateticky do tváře, jedním dechem, jako by přednášel part divadelní hry.

„To poslední, co bych chtěl, je zradit svou zemi, pro kterou žiji a dýchám...“ Van Thuanovi se stáhlo hrdlo, ale s námahou větu dokončil: „... a pro kterou bych dal cokoli.“

„Dne 23. dubna jsi byl ustanoven hlavou církve v Ho Či Minově Městě (v Saigonu – *pozn. red.*). Dnes je 15. srpna. Poslední tři měsíce jsme tě prostřednictvím různých vyslanců varovali, abys tu funkci nepřijal. Ale ty jsi neposlechl.“

„Nemohu opustit svůj lid. Poslal mě tam sloužit ten, kdo mě jmenoval, jde o ryze duchovní misi. Svého poslání se vzdám jen tehdy, když mi to přikáže on sám.“

Zajatcova řeč byla plynulá a srozumitelná. Generál však vnímal jeho slova jako facky, tvář se mu roztáhla do křečovitého úsměvu. Začal nervózně rázovat po místnosti, sledován neklidnými pohledy ostatních soudruhů.

„Je nám jasné, že tvoje jmenování je spiknutím Vatikánu. Dobře víme, že cizí mocnosti chtějí naši vládu svrhnout. Tvoje církev vyhlásila válku komunismu. Buď budeš s námi, nebo proti nám. Dáme ti příležitost k nápravě.“

Zajatec ho pozorně poslouchal, avšak jeho pokojný postoj generála ještě víc vytáčel.

„Anebo snad není pravda, že jako pomocný biskup nahradíš arcibiskupa Van Binha, až onemocní nebo zemře?“ připomněl Tu Ha.

„Je to tak.“

„Takže ty pak budeš vůdcem církve ve Vietnamu!“ zahřměl generál.

Van Thuan se na pár sekund odmlčel. Hledal správná slova, aby vysvětlil, že v základech celé té konstrukce je zásadní omyl.

„Právě jsem se s Van Binhem rozloučil,“ široce se usmál a pokrčil rameny. „Vypadá dost dobře, pochybuji, že v dohledné době bude potřebovat náhradu. Nezdá se mi, že by se chystal umřít.“

„Van Thuane, jde ti o život. Dost bylo těch nesmyslů!“ praštil generál do stolu a pohládl si nervózně bílou bradku, s níž vypadal jako rozzuřený kozel. „Vy, co jste studovali v soukromých školách pro mandaríny, nemáte ani šajna o tom, co je to život! Mám problémů nad hlavu, tak mi tu nežvaň hlouposti.“

„Proto bych se rád na něco zeptal. Jak a čím jsem vás zradil? Jaké problémy jsem způsobil? Když se starám o všechny trpící, sháním jídlo pro sirotky a opuštěné starce, copak tím neřeším problémy naší země? Proč mě pořád nazýváte přísluhovačem imperialistů? Copak

nehájím hodnoty, díky nimž je Vietnam velký po celá staletí?“

Generál uhnul pohledem a zahleděl se do stropu. Van Thuan horečně přemýšlel, zda se nepokouší jít hlavou proti zdi. Zdálo se, že všechny pokusy o vysvětlení jsou zbytečné, ale přesto pokračoval.

„Problém asi nebude v tom, že pomoc, kterou nabízíme, přijímáme ze zahraničí. Vždyť víte, jakou podporu jste dostali z Číny a z Ruska. A já vás kvůli tomu nepovažuji za zrádce.“

„Thuane, zkusíš mou trpělivost!“ zařval vyšetřovatel. „Moji špióni neustále potvrzují, že ve farnostech i mezi představiteli církve máš velkou důvěru. Proti komu chcete bojovat? Proti nám, vlastencům? Proti revoluci, která chce obnovit naši zem? Kdy konečně uznáte, že Vietnam se změnil? Dost už bylo mýtů! Do naší nové vlasti Bůh nepatří. Jsme lidová vláda a začínáme nanovo – s mocnou dělnickou třídou, která je sice prostá, ale ne hloupá.“

V místnosti bylo vedro a dusno, vězni se mlžily brýle. Atmosféra působila až surrealisticky. Dosud nikdy nemusel podstoupit výslech, ačkoli mu život připravil stovky různých zkoušek. Podivil se, že je navzdory všemu tak pokojný. Tušil ovšem, že závěr tohoto divadla nebude zrovna slavný...

Obsah

1. ZAJATEC.....	7
2. „NAHLUHLÍ“ VYŠETŘOVATELÉ.....	11
3. CENA ZA JEDEN PODPIS	15
4. CESTA DO PROPASTI	18
5. NOC V MLZE	24
6. MÍSTNOST SE ZAMŘÍŽOVANÝM OKNEM.....	30
7. SVĚTLO HVĚZD.....	34
8. POSLÍČEK QUANG	38
9. OSTROUHANÁ TUŽKA	41
10. SPIKNUTÍ.....	46
11. TISÍC A JEDEN ÚTRŽEK PAPÍRU	49
12. PLÁNOVÁNÍ TRESTU	55
13. KRUTÁ SAMOTKA	61
14. POHLCUJÍCÍ NEVOLNOST	65
15. ODZBROJENÍ A NAHOTA	69
16. OPUŠTĚNOST	74
17. HLAS, KTERÝ PROÍTAL NOC	79
18. PROPUŠTĚNÍ Z KOBKY	83
19. V POUTECH.....	89
20. ZABITÍ BEZNADĚJE.....	95
21. S OTEVŘENÝM SRDCEM	99
22. DISTRIBUTOR NADĚJE.....	103
23. JED A ODPUŠTĚNÍ	108
24. PŮLNOČNÍ TAJEMSTVÍ	112

25. JAKO MAGNET.....	118
26. MELODIE DUCHA.....	122
24. ÚTOK NA NEBE	127
28. SPOLEČNÍCI NA CESTĚ.....	132
29. TRPKÁ MEDICÍNA	137
30. VYLODĚNÍ V PŘÍTOMNOSTI.....	142
31. PŘEVÝCHOVA	149
32. ZÁHADNÝ DOPIS.....	155
33. POSVÁTNÝ ÚKRYT	159
34. SPÁSA NA HNOJI	163
35. BAJKY A DOKTRÍNY	168
36. MEDICÍNA PRO DUŠI	172
37. HOSTINA	176
38. ZVLÁŠTNÍ LEKCE.....	181
39. ZNOVUZROZENÍ	185
40. PROPAST CHOROBY	189
41. VÍCE NEŽ SEN	193
42. KŘÍŽEK	197
43. KVAS VĚČNOSTI.....	201
44. LÉK A ELIXÍR ŽIVOTA	205
45. SBOHEM NAVŽDY	210
46. POVĚŠTNÁ VĚZNICE.....	218
47. NEPŘÍTEL S HODNOSTÍ.....	225
48. KONFLIKT BDĚLÝCH	229
49. OSVOBOZUJÍCÍ ŘETĚZ.....	233
50. NA POČEST PRAVDY.....	239
51. TANEC S MOUDROSTÍ	245
52. ZNEPOKOJIVÁ ZPRÁVA.....	250
53. POZDRAV VE JMÉNU PŘÍTELE.....	255

54. VĚZENÍ POD ŠIRÝM NEBEM.....	260
55. NENAPRAVITELNÝ BŮH	264
56. VENKOVSKÁ SETKÁNÍ.....	269
57. NOVOROČNÍ OSLAVA	275
58. NÁVŠTĚVNÍCI Z CIZINY	284
59. ODPUŠTĚNÍ PROBOUZÍ K ŽIVOTU	291
60. NOVÉ SVĚTLO V OČÍCH	296
61. SETKÁNÍ ZA ÚSVITU.....	300
62. KDO HLÍDÁ DOZORCE?	304
63. POLÉVKA S PŘÍCHUTÍ DÁRKU	310
64. NÁVRAT DOMŮ.....	314
65. OSLAVA ZA KUROPĚNÍ.....	319
66. PAPERSEK NADĚJE.....	327
67. NOČNÍ PŘEPADOVKA.....	334
68. DALŠÍ VĚZNĚNÍ.....	338
69. DALŠÍ PŘEKVAPIVÁ PRÁCE	342
70. LEKCE CÍRKEVNÍHO ZPĚVU.....	348
71. DOZORCE PEČOVATEL.....	354
72. ZEMĚTŘESENÍ V DUŠI.....	358
73. ODVRŽENÝ	365
74. POZDRAV Z ŘÍMA.....	370
75. ZÁVAN ČERSTVÉHO VZDUCHU	375
76. VÝJIMKY	380
77. PŘEKVAPENÍ	387
78. ZÁVAN SVOBODY	390
79. TŘINÁCT LET PLUS VĚČNOST.....	395
80. JAKO SLUNCE, KTERÉ ROZPOUŠTÍ LED.....	398
Historická poznámka autorky	403
Poděkování	408